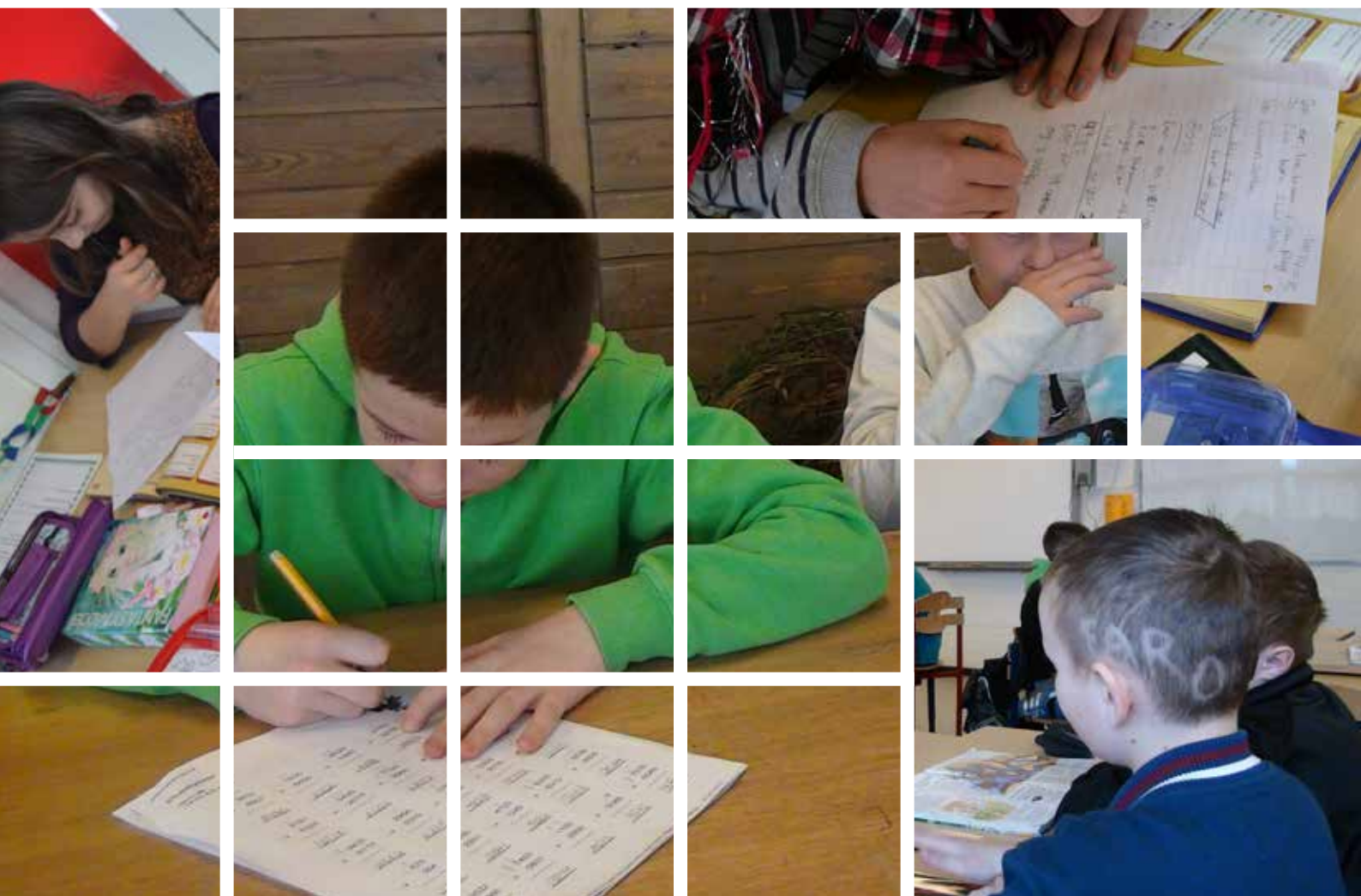

LENE STORGAARD BROK, METTE BAK BJERREGAARD, KLARA KORSGAARD
NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING

SKRIVEDIDAKTIK PÅ MELLEMRINNET I ALLE FAG

Afsluttende rapport

EGMONT

Fonden

**UNDERVISNINGS
MINISTERIET**

Skrivedidaktik på mellemtrinnet i alle fag
Afluttende rapport

Lene Storgaard Brok
Mette Bak Bjerregaard
Klara Korsgaard
September 2015

Projektet er gennemført med støtte fra
EGMONT Fonden og Undervisningsministeriet

Opsætning: Nanna Madsen
Korrektur: Henriette Romme Lund og Jacob
Spangenberg

Indhold og illustrationer må ikke eftertrykkes uden
tilladelse fra Nationalt Videncenter for Læsning.

Kopiering må kun finde sted på institutioner eller
virksomheder, der har indgået aftale med Copydan
Tekst Et Node og kun inden for de rammer, der er
nævnt i aftalen.

Nationalt Videncenter for Læsning
Titangade 11
2200 København N
E-mail: info@videnomlaesning.dk

FORORD

Med støtte fra Egmont Fonden og Undervisningsministeriet blev projektet "Skrivedidaktik på mellemtrinnet i alle fag" gennemført i et samarbejde mellem Nationalt Videncenter for Læsning og fem skoler i Ishøj Kommune. Projektet forløb fra 2012-2014.

Projektet præsenterer resultater i form af:

- Metodisk guidning til at gøre skrivning til et skoleudviklingsprojekt
- Didaktiske tiltag, der understøtter et vellykket arbejde med skrivning i fag
- Perspektiver på skrivning som literacykompetencer og som en demokratisk dannende proces.

Projektets resultater er formidlet i følgende produkter:

Tema for tidsskriftet Viden om Læsning, udgivet marts 2014

Lærebogen Skrivedidaktik – en vej til læring

Afslutningskonferencen Skrivedidaktik – en vej til læring

Projektet er gennemført af:

Lene Storgaard Brok, Mette Bak Bjerregaard og Klara Korsgaard

INDHOLDSFORTEGNELSE

Baggrund for "Skrivedidaktik på mellemtrinnet i alle fag"	5
Projektets formål og teser	5
Projektets organisering og data	5
<i>Projektets faser</i>	5
Metode	6
Empirisk data	6
Projektets succeskriterier	7
Evaluerings af projektet	8
Observationsperioden	8
<i>Lærernes tilrettelæggelse af undervisning i fagene</i>	8
<i>Lærerteamets samarbejde om skrivning i fagene</i>	9
<i>Skolekulturelle forhold</i>	9
Interventionsperioden	10
<i>Undervisningen: Hvordan er projektets interventioner blevet omsat i undervisningen?</i>	10
<i>Lærerteam: Hvordan har lærerteam samarbejdet om skrivning i fagene?</i>	11
<i>Skolekultur: Er der sket forandringer på skolerne pga. Skrivedidaktikprojektet?</i>	12
Succeskriterier	13
<i>Elevernes udbytte</i>	13
<i>Aktiv videndeling til andre</i>	14
Projektets gennemslagskraft	15
Perspektiv	16
Litteraturliste	17
Bilag 1: Liste over anvendt empiri	18
Bilag 2: Markedsplads, hvor lærerne lærer hinanden om skrivedidaktik	19
Bilag 3: Impact-analyse som dokumentation for projektets gennemslagskraft	20

BAGGRUND FOR "SKRIVEDIDAKTIK PÅ MELLEMLTRINNET I ALLE FAG"

Danske børn skal være gode læsere. Det er både et politisk og et fagligt ønske for at sikre, at børnene efter skolen kan bestride job og deltage som livsduelige borgere i et demokratisk samfund. Derfor har lovgivere, undervisere og administratorer i de seneste 30 år været optagede af at finde de bedste veje til at gøre børn til bedre læsere.

International forskning (Aamotsbakken 2013, Applebee & Langer 2013, Flyum og Hertzberg 2011, Graham & Perin 2007, Krogh 2014, National Commission on Writing 2003, Shanahan 2004 og Smidt 2010, 2011, 2012) peger på, at skrivning kan være en (overset) mulighed for at støtte læsning og læring i fagene.

Det har været bevæggrunden for at igangsætte et praksisudviklende forskningsprojekt, der kan fremme lærernes bevidsthed om skrivnings understøttende betydning for elevernes læring i fagene.

PROJEKTETS FORMÅL OG TESER

Formålet med projektet har været at undersøge og udvikle skriftpraksisser i forskellige fag i skolen med henblik på at udvikle en skivedidaktik, der kan understøtte og udfordre det eksisterende læringspotentialer. Vi har i projektet haft en antagelse om, at skriftlighed kan styrke læring. Vi har derfor etableret et samarbejdsrum mellem forskere og praktikere til udvikling af fælles viden og et fælles sprog om skrivning til inspiration for andre skoleudviklingsprojekter.

PROJEKTETS ORGANISERING OG DATA

Projektet er et praksisudviklende forskningsprojekt gennemført i samarbejde med lærerteams i fagene dansk, natur/teknik, matematik og historie (i alt 21 lærere) i fjerde/femte klasser på fem skoler i Ishøj Kommune i perioden fra august 2012 til december 2014. Desuden deltog 15 vejledere (læsevejledere, matematikvejledere og dansk som andetsprogsvejledere), skolernes ledelse og kommunens læse- og skrivekonsulent.

En forsker var tilknyttet hver skole og fulgte klassens og lærerteamets arbejde.

Til projektet har endvidere været knyttet to hold lærerstuderende fra Professionshøjskolen UCC.

Projektets faser

1. Observationsperiode

I projektets første forløb gennemførte forskergruppen feltobservationer på de fem skoler – en uge i hver klasse i efteråret 2012 og en uge i de samme klasser i foråret 2013. Lærerstuderende gennemførte i foråret 2013 observationer på de samme skoler i fjerde og femte klasser.

Fokus var på: hvad, hvorfor og hvordan elever og lærere skriver i skolens fag.

2. Interventionsperiode

Analysen af observationsmaterialet frembragte viden om, hvad, hvorfor og hvordan elever og lærere skrev i fagene og pegede samtidig på de situationer, hvor man kunne have indarbejdet skrivning, men hvor det ikke foregik. På baggrund af disse analyser blev de eksisterende læringspraksisser udfordret gennem en række interventioner udviklet i samarbejde med lærerne. Målet med at sætte interventionerne i gang var at undersøge, om (små) forandringer af eksisterende skrivepraksis i fagene kan etablere en stærkere skrivedidaktisk ramme for elevernes læreproces og derved føre til øget læring i fagene og forandring af skolepraksis.

Interventionsperioden blev organiseret som aktionslæringsforløb med fire workshops og mellemliggende perioder, hvor interventionerne blev bragt ind i undervisningen i klasserne, og vejledere og forskere observerede forløbene.

3. Analyseperiode

Det samlede empiriske materiale fra såvel observationsperioden som interventionsperioden blev gjort til genstand for analyser af:

- Hvordan man udvikler skriftpraksisser på skoler (skrivning som skoleudviklingsprojekt).
- Hvilke skrivedidaktiske tiltag man kan tage i brug (skrivedidaktik i fag og på tværs af fag).
- Hvilke kompetencer og dannelseperspektiver der ligger i at indarbejde skrivning i fag (skrivning, literacy og demokrati).

Analysen er udgivet som bog: *Skrivedidaktik – en vej til læring* (KLIM 2015).

METODE

Projektet var et praksisudviklende forskningsprojekt, hvor forskerne indgik aktivt i professionsfaglige fællesskaber med lærere og vejledere med henblik på at udvikle ny viden, forbedre undervisning og styrke kvaliteten i faglig læring.

Metodisk blev projektet bygget op omkring observations- og interventionsmetodik. Forskergruppen tilvejebragte systematiske empiriske studier i et tæt samarbejde med aktørerne på skolerne: lærere, vejledere, konsulenter og skoleledelser og de to hold lærerstuderende. Feltstudierne omfattede observationer, teamsamtaler og fokusgruppeinterview.

EMPIRISK DATA

For at styrke undersøgelsens validitet og belyse projektet fra så mange vinkler som muligt triangulerede vi de empiriske data:

1. Feltobservation på skoler: foto, elevtekster og feltnoter i observationsskemaer.
2. Videooptagelser fra klasserumsundervisning.
3. Fokusgruppeinterview med skoleledere og vejledere.
4. Interventionstiltag, der blev afprøvet i eksisterende undervisningspraksisser i samarbejde med lærere og vejledere på de fem skoler og fastholdt gennem referater, feltnoter og samtaler.
5. Følgeforskningsproces i klasserne, hvor implementering af interventioner iagttages og dokumenteres.
6. Kvalitativ procesanalyse af forandringer i praksis.

Se endvidere bilag 1: *Liste over anvendt empiri*.

PROJEKTETS SUCCESKRITERIER

Jævnfør projektansøgning til Egmont Fonden og Undervisningsministeriet er projektets succeskriterier:

1. Undervisningen og forberedelsen hertil skal i forsøgsklasserne tydeligt have ændret karakter, så skrivning komplementerer læsning i undervisningspraksis i kernefagene.
2. Elevernes læring i de enkelte fag skal mindst opfylde de faglige mål udtrykt i fagenes trinmål.
3. Eleverne skal vise glæde og motivation ved de nye arbejdsformer.
4. Eleverne skal kunne planlægge, revidere, redigere og tilpasse skriveprocessen til teksten og fagets mål.
5. Eleverne skal selv tage initiativ til at anvende strategiorienteret skrivning i forbindelse med tilegnelse af ny viden.
6. Lærerne inddrager strategiorienteret skriveundervisning i fagene.
7. Den aktive videndeling blandt følgegruppe, nabokommuner og på videncenterets portal skal føre til, at tilsvarende projekter sættes i gang i mindst 10 andre kommuner.

I de følgende afsnit vil vi forholde os til projektets resultater og omfanget af opnåelse af succeskriterierne.

EVALUERING AF PROJEKTET

Projektets resultater er nærmere beskrevet i tidsskriftet *Viden om læsning* nr. 15: *Lad os skrive om skriveidaktik* og lærebogen *Skriveidaktik – en vej til læring* (KLIM 2015). I denne evalueringsrapport fremlægger vi hovedresultaterne.

Da projektets mål har været at undersøge og udvikle lærernes strategier for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen, er det netop lærerne og deres undervisning, der er i fokus for evaluering af projektet.

OBSERVATIONSPERIODEN

Analysen af det empiriske materiale (se bilag 1: *Liste over anvendt empiri*) har som udgangspunkt en forståelse af, at skrivning ikke kan betragtes og evalueres som et isoleret fænomen i undervisningen. Skrivning foregår i en social og kulturel kontekst i en undervisningssituation i et klasserum, som igen er en del af en skoles kultur. Empirien er derfor i første omgang analyseret med blik for, at både skolekultur og klasserumskultur spiller ind på undervisning og læreprocesser. Dertil kommer, at fagene har forskellige sprog og forskellige typer af faglig viden, der skal tilegnes. I analysen af det empiriske materiale fra de fem skoler var der således mange forskelle, men også en del ligheder skolerne imellem.

I det følgende kondenseres disse ligheder som baggrund for en analyse af de forandringer, de efterfølgende interventioner førte til i projektets andet år.

I observationsperioden har vi iagttaget skrivnings betydning for:

1. Lærernes tilrettelæggelse af undervisning i fagene.
2. Lærerteamets samarbejde om skrivning i fagene.
3. Skolekulturelle forhold.

Lærernes tilrettelæggelse af undervisning i fagene

Empirien fra projektets første år (observationsperioden 2012-13) viser, at der skrives meget i de fem skoler i Ishøj. Eleverne skriver både kortsvarstekster og længere tekster og bruger tal, diagrammer og figurer. De skriver mest i faget matematik, en del i faget dansk, mens skriveaktiviteterne i historie og natur/teknik oftest er kortsvarstekster af typen: find svaret og skriv det ned. De længere tekster i fagene dansk og historie er typisk enten berettende eller opremsende tekster.

Det skriftlige arbejde fungerer i stor udstrækning som kontrol af elevernes forståelse af læst tekst. Eleverne skal læse en tekst og derefter skriftligt svare på lærerens kontrolspørgsmål, eller de skal løse en opgave i et undervisningsmateriale.

Lærerne igangsætter ifølge vores feltobservationer typisk skriveaktiviteter med en mundtlig instruktion (en skriveordre), som justeres i takt med, at elevernes spørgsmål om opgaven afslører uklarheder.

Tilbage melding på elevernes skriftlige produkter er oftest koncentreret om tekstens forside og kun i nogen grad på indholdet og slet ikke på tekstens funktion i konteksten. Her er dog stor variation i materialet fra klasse til klasse. I nogle klasser er eleverne meget optagede af at skrive korrekt og pænt, og viskelæderet bruges flittigt. I andre er skriveprocesserne mere frigjorte og spontane. Lærernes tilbage meldinger gives typisk efter, opgaven er løst i form af påpejning af tekstens formelle fejl tilknyttet enkelte kommentarer vedrørende evaluering af indholdet. Eleverne skal efterfølgende rette deres tekster.

Eleverne arbejder generelt meget seriøst med skriveopgaverne. Billeder og videoklip viser elever, der skriver meget i hæfter tilknyttet undervisningsmaterialet og løser kortere og længere skriveopgaver på computer eller i mindre grupper. De skriver meget, men når alligevel lidt på en time, hvilket oftest skyldes forstyrrelser og uro i klasserne. Ofte må opgaverne gøres færdige derhjemme som lektier.

Eleverne gøres ikke bekendt med formålet med at skrive teksten, og lærerne tydeliggør ikke fagenes specifikke fagsprog og skrivemåder. Der undervises ikke i at planlægge, revidere, redigere og tilpasse skriveprocessen til fagets mål, og eleverne oplyses ikke om, at deres skrivning skal fastholde læring og kan bruges til at udvikle egne tanker.

Fælles for skolerne og fagene er, at undervisningen generelt er traditionelt opbygget med lærebøger (eller kopier herfra) som fagets omdrejningspunkt, suppleret med lærernes instruktion og efterfølgende elevarbejde – ofte i form af par- eller gruppearbejde. Som indledning til en lektion præsenteres eleverne typisk for en plan for undervisningens forløb. Disse dagsordener viser, at lærerne vægter stor variation i aktiviteter inden for den enkelte lektion, hvilket bevirker en del skift i arbejdsformer.

En aktivitet varer ifølge vores observationer generelt ikke over 10 min., med mindre der er tale om elevernes gruppearbejde. Her afsættes betydelige tidsmæssige ressourcer, der dog ikke altid fører til stor produktion af skreven tekst. Det er ikke usædvanligt, at eleverne ikke når at skrive svarene på seks spørgsmål i løbet af et gruppearbejde på 30-40 min, hvilket bevirker, at der foregår meget lidt fagligt, når eleverne udfører gruppearbejde.

Lærerteamets samarbejde om skrivning i fagene

Lærerne deler sjældent erfaringer fra undervisningssituationer med deres kolleger. De af lærerne udfyldte "State of Writing", samtaler i teamet og fokusgruppeinterview med vejlederne viser, at de afsatte teammøder oftest går med at løse koordinerende og organisatoriske opgaver og ikke med faglig drøftelse. Der tales derfor aldrig om skrivning blandt lærerne. Skrivning er en underforstået måde at arbejde på, som lærerne ikke har et sprog om. I de uførelse rum, i pauser og lignende udveksler lærerne heller ikke erfaringer om skrivning i fagene eller deler materiale og idéer med hinanden. Et referat fra en teamsamtale mellem forsker og lærerteam viser, hvordan teamsamtalen normalt forløber:

Lærerteamet for 5. x har aftalt møde på lærerværelset kl. 14. De holder deres ugentlige teamsamtale, og der plejer at være nok at snakke om, for det er en urolig klasse, og der er mange elever, som har særlige behov, så normalt går al tiden med det.

Lærerne har ikke haft fokus på skrivning i fag, og de har ikke udviklet et fælles sprog i og på tværs af fag – om skrivning.

Skolekulturelle forhold

På skolerne indledes dagen typisk med et læsebånd, hvor alle elever uanset fag og klasse læser i 20 minutter efter en fælles kommunal satsning på at styrke elevernes læsevaner og læsekompetencer. Der er hverken på skoler eller i kommunen et specifikt fokus på tilsvarende at styrke elevernes skrivevaner eller skrivekompetencer før dette projekt.

Elevernes skrevne produkter hænger i nogle klasser på væggene, men er oftest samlet i mapper, der ligger i elevernes særlige rum.

Vejlederne på skolerne har tradition for at være individuelle eksperter inden for et fagligt felt. De er enten matematikvejledere, læsevejledere eller dansk som andetsprogsvejledere og har ikke tradition for at danne et kollegialt fagligt fællesskab med hinanden. De bliver på skolerne brugt af faglærerne som fageksperter, man kan gå til og få råd af, eller som eksperter, man kan få ud i undervisningen for at hjælpe med at løse et problem.

Generelt viser det sig, at skolerne ikke er særligt visuelt orienterede. De udstiller og anerkender ikke åbenlyst elevernes produkter. Skrift og skrivning er en praksis, som knytter sig til, at lærerne skriver på tavlen og til elevernes individuelle arbejde: i grupper eller som lektier. Skrivning har tydeligvis ikke haft fagligt fokus.

INTERVENTIONSPERIODEN

På baggrund af disse iagttagelser og analyse af feltmaterialet udfordrede forskergruppen i projektets andet år (2013–14) de eksisterende læringspraksisser ud fra projektets tese, at skrivning kan føre til øget læring i fagene og forandre en skolepraksis. Vi diskuterede de forskellige indsatsområder med lærerne og valgte fem interventioner, vi ville arbejde videre med i undervisningen i det, der i interventionsperioden var blevet til 5. klasser. Følgende fem interventioner blev igangsat:

1. Lærernes fælles sprog om skrivning
2. Skriveformål
3. Skriveordre
4. Modellering
5. Evalueringsformer og feedback.

Forskernes og vejledernes feltnoter fra observationer i interventionsperioden suppleret med lærernes afsluttende evalueringer, State of Writing og fokusgruppeinterview med vejledere og ledere giver følgende billede af de forandringer, projektet har afstedkommet på de fem skoler organiseret under overskrifterne:

1. Undervisningen: Hvordan er projektets interventioner blevet omsat i undervisningen?
2. Lærerteam: Hvordan har lærerteamet samarbejdet om skrivning i fagene?
3. Skolekultur: Er der sket forandringer på skolerne pga. Skrivedidaktikprojektet?

Undervisningen: Hvordan er projektets interventioner blevet omsat i undervisningen?

En lærer skriver i den afsluttende lærerevaluering:

Jeg oplever klart en forandring i forhold til mine egne tanker omkring skrivning. Det fylder mere og er en naturlig del af min planlægning. Skrivning optræder i varieret form i alle timer og har bragt meget godt med sig. Eleverne er blevet bedre til at huske de emner, vi arbejder med, og de er blevet bedre til at anvende de ord, vi arbejder med og referere detaljer. Jeg oplever, at jeg har fået gjort dem trygge ved at skrive i faget, og at de er forholdsvis positivt indstillet over for skrivning. Jeg er blevet glad for at arbejde i enkelte udvalgte skriverammer som kolonnenotater, på tidslinjer og udviklingsmodeller.

Jeg er også blevet meget bevidst om min egen skrivning i timerne. Jeg har formuleret mere af det, jeg siger, skriftligt. Som et baggrundsslide, mens jeg også mundtligt fortæller og giver skriveopgaver. Jeg har hængt tydelige og synlige mål op i klassen og gjort dem til en fast tradition.

Feltmaterialet viser, at projektets interventioner har ført til en øget opmærksomhed på skrivnings betydning for faglig læring og har samtidig givet anvisninger på, hvordan små ændringer og præciseringer i undervisningens tilrettelæggelse fører til didaktiske forandringer.

Både lærere og elever arbejder nu med skrivning som en mere central del i alle fag. Lærerne udtaler – og feltobservationerne viser – at de nu bruger længere tid på skriveaktiviteter. Lærerne formulerer i langt de fleste tilfælde et formål med skriveaktiviteten og igangsætter skriveopgaver med en tydelig skriftlig skriveordre.

Lærerne skriver selv mere på tavlen, og de bruger i alle fag mere af undervisningstiden på at vise, hvordan en skriveopgave skal løses ved at modellere for eleverne.

Lærerne stilladserer i højere grad undervisningen ved at intervenere i elevernes skriveprocesser. De prioriterer anderledes i tilrettelæggelse af undervisningen og vælger i højere grad end tidligere at lade skriveopgaverne foregå i klassen, så de kan give eleverne feedback undervejs i processen.

Lærerne udtrykker både i evaluering og i afsluttende gruppesamtaler, at de små forandringer, interventionerne har ført med sig, har givet bedre betingelser for, at eleverne lærer af processen.

Eleverne skriver mere tekst i alle timer, og de forventer, at der i hver time til hver aktivitet tilknyttes skrivning. Skrivning er således blevet en vigtig del af arbejdsprocessen.

En vejleder konkluderer i det afsluttende fokusgruppeinterview:

Vi kan se på eleverne, at de har udviklet sig rigtig meget. De elsker det. Det er blevet en vanesag for dem at skrive.

Feltstudierne og samtaler med lærerne viser eksempler på, at elever, der ikke tidligere har været opmærksomme i timerne, nu deltager aktivt, fordi de forstår opgaven og ved, hvad der forventes af dem og hvorfor. En læsevejleder siger i et fokusgruppeinterview, at der er kommet mere ro i klasserne:

Det er meget tydeligt, og det er i alt, hvad de laver. Der er ikke så meget at være i tvivl om. Der kommer ingen overraskelser. Skriveordren står helt klart på tavlen. Først skal de gøre sådan og så sådan. Det giver bare mere ro. Der er ingen diskussion. De går stille og roligt til opgaven.

Lærernes og vejledernes evalueringer af Skrivedidaktikprojektet blev omsat ved en afsluttende konference i Ishøj den 6. august 2015. Her deltog alle lærere fra Ishøjs fem skoler med deres ledelser, i alt 330 lærere. Ved konferencen fremlagde projektets lærere deres viden og erfaringer for de øvrige lærere på skolerne – dette foregik ved en stor markedsplads med skrivedidaktikboder. En lærer udtaler:

Det har været en øjenåbner at opleve, hvor vigtigt det er, at vi bruger skrivning meget mere. Det har givet en forståelse for, at skrivning ikke bare er en løsrevet aktivitet, men kan bruges i rigtig mange fag, og at man faktisk kan skrive sig til læring.

Så når vi stiller spørgsmålet: Hvordan er projektets interventioner blevet omsat i undervisningen, så er svaret, at det er sket ved, at de forskellige skrivedidaktiske tiltag er blevet en del af lærernes hverdagsprog og en automatiseret måde at tilrettelægge og gennemføre undervisningen på. Skrivedidaktik er gået fra at være et projekt, som blev sat i gang i kommunen, til at blive en del af lærernes tænkning.

Lærerteam: Hvordan har lærerteam samarbejdet om skrivning i fagene?

Forskergruppen og lærergrupperne aftalte indledningsvis en rammesætning og organisering af teamsamtalerne, hvor "skrivning i fag" skulle være et fast punkt på dagsordenen. Lærerne skulle videndele idéer, metoder og materialer. Fra den afsluttende evaluering af projektet udtaler en lærer:

Interventionerne har været med til at sætte fokus på dele af skrivedidaktikken, og det har været meget givtigt. Vi har før arbejdet med modellering – men også at modellere i forhold til skriveopgaver har printet sig dybt ned. Skriveordren og den store diskussion, vi har haft om mundtlige vs. skriftlige skriveordrer, har sat tanker i gang, og jeg er sikker på, at det har udmøntet sig i en praksisændring hos mange af os. Teamet på vores skole har indlagt ugentlige møder, hvor skrivning har været på programmet, og hvor lærerne har udvekslet og koordineret deres arbejde med fx læringsstrategier til glæde for både eleverne og lærerne selv.

Skolernes lærere opbygger i teamsamtalerne et fælles sprog og en fælles forståelse af skrivning i fagene. De er på den måde i gang med at udvikle en 'teachers-teaching-teachers'-kultur, hvor de kan udnytte hinandens ekspertise om skrivning som vej til faglig læring og faglig fordybelse. En lærer udtaler:

I dette projekt er jeg blevet endnu mere opmærksom på, hvor meget en tydelig skriveordre og modellering betyder (...) Jeg synes stadig, det er svært og ønsker at opkvalificere dette meget mere. Tænker over, hvordan man kan gøre det/bruge det i forhold til vejlederfunktionen – hvordan vi i samarbejde kan blive meget bedre til at give elevrespons, stille gode opgaver etc. En 'kultur' på skolen omkring samarbejde, hvor vi sammen kigger på elevtekster og vurderer/kommenterer.

Projektet har ført det med sig, at lærerteamet nu arbejder med skrivning i fag som en selvfølgelig og fælles faglig udfordring. Lærerne deler idéer, øvelser og udfordringer med hinanden. De videregiver skabeloner, skriverammer og oplæg og taler sammen om, hvordan skrivningen kan lede eleverne ind i fagenes sprog og begrebsverden. Lærerne lærer hinanden om skrivning i fag.

Skolekultur: Er der sket forandringer på skolerne pga. Skrivedidaktikprojektet?

Skrivning er blevet en synlig del af skolens kultur, blandt andet ved at elevernes skrevne produkter smykker flere gange og fælles arealer.

Ishøj Kommune har igennem de seneste år igangsat mange udviklingsprojekter, og Skrivedidaktikprojektet har derfor været et blandt mange. Desuden var den store dagsorden på skolerne i interventionsperioden de forandringer, den nye skolereform medførte. I en presset hverdag kom lederne derfor typisk til at forlade sig på en grundlæggende tillid til projektdeltagernes engagement og udbytte.

Skrivedidaktikprojektet adskiller sig fra flere af de øvrige projekter ved, at det er udviklet i samarbejde med lærerne og ved ikke at byde på store gennemgribende forandringer:

Det, der gør det her projekt interessant, er, at vi ikke bare har fået kastet en kæmpe stor model i hovedet og er blevet bedt om at lave helt om på vores praksis. I stedet har vi haft besøg af vejledere og har fået små fif, små turneringer og andre øjne på vores undervisning. Vi har alle lært noget. Både lærere og vejledere (lærersamtale).

En af de største organisatoriske udfordringer for projektet har været at løse problemet med personbåren viden. Barselsperioder, nye stillinger og lærernes ønsker om at få andre klasser har i nogen grad spændt ben for det kontinuerlige lange træk, der kan føre til en cementering og stabilisering af projektets resultater. I så godt som alle de medvirkende teams i Ishøjprojektet har der i løbet af bare den toårige periode været udskiftninger i teamet. Det betyder, at man i en vis grad blev nødt til at starte forfra og indarbejde nye vaner og bygge et fælles sprog op – igen. Det er skolens virkelighed og skoleledelsens udfordring. Alligevel er det skoleledernes vurdering, at det har stor betydning, at alle lærere har viden på dette område:

Jeg tænker egentlig bare: det er så vigtigt, at alle får en fornemmelse af, at det er vigtigt det her. Det er grundlæggende, og noget alle skal gøre. Det er ikke noget, vi bare kan skyde over til en særlig faggruppe. Det er noget, vi alle skal gøre (skoleleder i afsluttende fokusgruppeinterview).

Også lærerne ønsker, at projektet fortsætter. Især hæfter en lærergruppe sig ved vejledernes rolle i projektet. De værdsætter den supervision, de har fået i forlængelse af observationer og argumenterer for, at en sådan praksis fremover er både ønskelig og billig for skolen:

Gensidig observation! Det er en nem måde at ændre vores skole. Det koster ingenting!

Alle skolerne valgte at fortsætte projektet i det følgende skoleår (2014–15) og lagde på et møde mellem vejledere, lærere og skoleledelse en plan for, hvordan viden derefter yderligere skulle spredes på skolerne. På en skole fortsatte det eksisterende lærerteam arbejdet, på andre skoler er hele årgangen eller alle klasser på mellemtrinnet blevet inddraget. På den afsluttende konference for alle lærere, vejledere og skoleledere i Ishøj (330 i alt) stillede 23 af de lærere, der havde deltaget i Skrivedidaktikprojektet op på en markedsplads med boder, hvor de videndelte og fortalte om skrivedidaktik i deres fag (se bilag 2: *Markedsplads, hvor lærerne lærer hinanden om skrivedidaktik*). Ved den anledning blev alle lærere på alle skoler involveret i projektets resultater, og Ishøj Kommune blev frontløber på skrivedidaktikområdet. Skrivning i fag blev derfor et skolekulturelt opmærksomhedspunkt – også fremover.

SUCCESKRITERIER

Som afslutning på dette afsnit om evaluering af projektets resultater inddrages og kommenteres de punkter fra projektets succeskriterier, der ikke har været omtalt i de foregående afsnit.

Elevernes udbytte

Selvom projektet har drejet sig om udvikling af lærernes skrivedidaktik, har vi i både feltobservationer, lærernes slutevalueringer og fokusgruppeinterview dokumentation for, at de igangsatte interventioner har været til gavn for elevernes faglige læring. Det kan være vanskeligt at måle effekten af skrivning i undervisningen og at isolere skrivning som enkeltfaktor i test. De eksisterende nationale tests i folkeskolen dækker kun (dele af) fagene dansk og matematik og er som it-baserede tests ikke egnede til at vurdere elevernes udvikling i skrift og tale. Endvidere er den forholdsvis korte tidsramme, projektet strækker sig over, heller ikke tilstrækkelig til at måle elevresultater. Vi må derfor alene støtte os til lærernes, vejledernes og ledernes evalueringer. De fortæller alle om forandringer i klassekultur og skrivekultur, som på sigt kan føre til øget læring i fagene. Først og fremmest får eleverne med interventionerne: skriveordrer, skriveformål, modellering og respons som genkendelige redskaber og strategier, der kan bruges på tværs af fagene. Dernæst understreger evalueringerne samstemmende, at undervisningsmiljøet er blevet markant anderledes i de klasser, der har arbejdet med en eksplicit skrivedidaktik.

En lærer skriver:

Jeg er blevet langt mere opmærksom på at give læringsmål og skriveordrer synligt på tavlen (ikke bare sige det højt). Jeg skrivemodellerer mere.

Vi har altid skrevet meget i timerne. Bruger nu længere tid på en opgave og prøver at lære eleverne, at man kan skrive 1. + 2. + 3. udkast

Bruger mere tid på at snakke med dem/ give respons undervejs.

Skriver mere i genrer end vi gjorde tidligere (ikke så meget spørgsmål/svar).

Skriver så vidt muligt på computer så det er nemmere at rette.

Laver meget ofte fælles brainstorm for at forebygge skriveblokering.

Mere opmærksom på at man lærer gennem skrivning

En anden lærer skriver:

Eleverne får nu langt mere tid, når de skal skrive – de er i højere grad klar på, hvorfor de skal skrive og hvordan. At bruge skrivning som en læringsstrategi synes jeg også at i hvert fald nogle elever er blevet klar på. Jeg er blevet mere bevidst om, at skrivning er en del af elevernes forståelsesproces, og at de husker tingene bedre, hvis de får mulighed for selv at formulere sig og nedskrive det.

Eleverne er godt på vej til at anvende strategiorienteret skrivning. Dette kommer blandt andet til udtryk i forældrenes respons på projektet, her citeret fra en lærermail:

Vi har i sidste uge haft skole-hjem-samtaler med elever og forældre fra 5.b. Flere af forældrene fortalte os uopfordret, at de har bemærket at deres børn skriver mere, og at de er blevet bedre til det!

Forældrene vurderer, at deres børn er blevet skrivere, og at børnene tager skrivestrategier i brug, når de laver lektier derhjemme. De har fået redskaber til at skrive sig til læring, og de tager selvstændigt skrivestrategier i brug, når de skal læse en tekst, lytte til en tekst, udregne en opgave, lave udkast til et projekt osv. De arbejder med tankekort, mindmap, storyboard, tidslinjer og kolonnenotater.

Elevernes udbytte af projektet kan ses i hverdagen ved at:

- Eleverne som en selvfølge skriver i alle fag og ikke stiller spørgsmålstegn ved, om der skal skrives.
- Eleverne udstiller deres skriftlige materialer både i klassen og på skolens gange. De viser i langt højere grad deres skriveglæde frem.

- Eleverne skriver individuelt og får tid til at skrive i skolen. De arbejder med skrivningen i fagene og ikke kun som lektier.
- Eleverne udvikler individuelle strategier for skrivning.
- Eleverne udvikler gruppe-strategier for skrivning.
- Eleverne udvikler deres fagsprog ved at skrive forskelligt i forskellige fag.

Aktiv videndeling til andre

Et af projektets succeskriterier var, at projektets viden skal spredes til andre kommuner. På nuværende tidspunkt, knap tre år efter projektets igangsættelse, kan vi dokumentere, at denne spredning er godt på vej. Til januar 2016 igangsættes et stort projekt i Frederiksberg Kommune om "Tidlig literacy/tidlig numeracy", og projektet trækker metodisk på strategier, principper og arbejdsformer fra Skrivedidaktikprojektet.

Nationalt Videncenter for Læsning har derudover fået henvendelser fra seks kommuner, der inspireret af projektet har haft ønske om at sætte lignende projekter i gang. Det drejer sig om kommunerne: Jammerbugt, Vejen, Kolding, Egedal, Lyngby-Taarbæk og København. Om interessen fører til nye kommunale projekter de steder vides ikke for nærværende.

Projektets resultater blev formidlet ved konferencen *Skrivedidaktik – en vej til læring* den 6. august 2015 i Ishøj. Her deltog – som tidligere beskrevet – alle lærere fra alle skoler i Ishøj. TV-Ishøj, Folkeskolen.dk og Nationalt Videncenter for Læsning dækkede begivenheden (se bilag: *Omtaler af projektet*).

Nationalt Videncenter for Læsning fortsætter formidlingen af projektets resultater ved at afholde yderligere to konferencer:

26. november 2015: Skrivedidaktik – en vej til læring. Metropol, København

8. marts 2016: Skrivedidaktik – en vej til læring. VIA, Århus/Silkeborg

Projektet er i projektforløbet formidlet på 7 internationale konferencer og på 25 nationale konferencer og kurser for lærere, vejledere og undervisere på professionshøjskoler, faglige foreninger og skoleforvaltninger i løbet af projektperioden.

Endelig har Ishøj Kommunes skoler valgt at fortsætte projektet, og de finansierer selv såvel et aktionslæringsprojekt som et kollegialt skriveprojekt i 2014-15. Der er i Ishøj lagt en langsigtet strategi, der skal få alle lærere på Ishøjs skoler til at arbejde med skrivedidaktik i undervisningen. Så projektet har haft stor lokal spredningsværdi.

PROJEKTETS GENNEMSLAGSKRAFT

Formidling af projektets resultater på internationale og nationale konferencer, workshops og kurser er suppleret med skriftlig formidling i tidsskriftet: Viden om Læsning nr. 15: *Lad os skrive om skriveidaktik* og i den afsluttende bog: *Skriveidaktik – en vej til læring*.

På Nationalt Videncenter for Læsnings hjemmeside har projektet haft sit eget site (<http://www.videnomlaesning.dk/projekter/skriveidaktik-pa-mellemtrinet/>), hvor blandt andet små film fra projektet er tilgængelige. Fra oktober 2015 er materialer fra Skriveidaktikprojektet at finde på ministeriets vidensportal: www.emu.dk

Projektets følgegruppe bestående af 35 deltagere fra universiteter, professionshøjskoler, centre for undervisningsmidler, kommuner, skoleledere, læsekonsulenter, Historielærerforeningen og Skrivesenteret i Trondheim har ved i alt tre møder hørt om og diskuteret projektets status og efterfølgende fungeret som advokater for projektet i deres respektive bagland.

Endelig har projektet ført til knopskydning i andre retninger som for eksempel deltagelse i rådgivende organer og udvikling af Nye Forenklede Fælles Mål i dansk.

Projektet er omtalt i medierne:

Se endvidere bilag 3: *Impact-analyse som dokumentation for projektets gennemslagskraft*.

PERSPEKTIV

I årets skriftlige eksamensopgave (2015) i faget Dansk i læreruddannelsen havde såvel det forberedende materiale som selve eksamensspørgsmålet afsat i projekt *Skrivedidaktik på mellemtrinnet*. Med klip fra projektets observatonskemaer og elevtekster og en af artiklerne fra Viden om Læsning nr. 15: *Lad os skrive om skrivedidaktik* skulle de lærerstuderende i besvarelsen demonstrere viden om skrivepædagogik, og at de kunne tilrettelægge og begrunde skriveaktiviteter på mellemtrinnet.

En sådan eksamensopgave vidner om, at opmærksomheden på skrivedidaktik er rykket ind i folkeskole, uddannelse og ministerium. Projektet har været med til at sætte den dagsorden.

Sammenhængen mellem skrivning og læring i fagene træder også tydeligt frem i de Nye Forenklede Fælles Mål, som projektleder og leder af Nationalt Videncenter for Læsning har været med til at udvikle. Skrivning er med i et helt andet omfang end i tidligere udgaver af Fælles Mål.

Projekt *Skrivedidaktik på mellemtrinnet i alle fag* har været med til at rykke den skolepolitiske agenda, og skoleudviklingsprogrammer, skolebogsmaterialer og udgivelser har allerede nu skrivning på dagsordenen.

Lene Storgaard Brok, Mette Bak Bjerregaard og Klara Korsgaard
September 2015.

LITTERATURLISTE

Applebee, A. N. and Langer, J. A. (2013): *Writing Instruction That Works: Proven Methods for Middle and High School Classroom*. New York: Teachers College Press.

Askeland, N. og Aamontsbakken, B. (2013): *Syn for skrivning. Læringsressurser og skrivning i skolens tekstkulturer*. Oslo: Cappelen Damm.

Brok, L. Storgaard; Bjerregaard, M. Bak og Korsgaard, K. (2015): *Skrivedidaktik – en vej til læring*. Aarhus: KLIM.

Christensen, T. Spanget; Elf, N. Frydenberg og Krogh, E. (2014): *Skrivekulturer i folkeskolens niende klasse*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Flyum, K. H. og Hertzberg, F. (2011): *Skriv i alle fag! Argumentasjon og kildebruk i videregående skole*. Oslo: Universitetsforlaget.

Graham, S. and Perin, D. (2007): *Writing Next. Effective Strategies to Improve Writing of Adolescents in Middle and High School. A Report to Carnegie Corporation of New York*. DC: Alliance for Excellent Education.

National Commission on Writing: (2003) (2009): <http://www.nwp.org/cs/public/print/resource/2432>

Shanahan, T. (2004): *Overcoming the Dominance of Communication. Writing to Think and to Learn*. I: Jetton, T. L. and Dole, J. A. (Eds.) *Adolescent Literacy Research and Practice*. New York: Guilford Press. 59–74.

Smidt, J.; Folkevord, I. og Aasen, A. J. (2010): *Rammer for skrivning. Om skriveutvikling i skole og yrkesliv*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Smidt, J.; Tønnesen, E. S. og Aamontsbakken, B. (2011): *Tekst og tegn: Lesing, skrivning og multimodalitet i skole og samfunn*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Smidt, J.; Solheim, R. og Aasen, A. J. (red.) (2013): *På sporet af god skriveundervisning. En bog for lærere i alle fag*. Aarhus: KLIM.

Viden om Læsning nr. 15 (2014): *Lad os skrive om skivedidaktik*. København: Nationalt Videncenter for Læsning.

BILAG 1: LISTE OVER ANVENDT EMPIRI

Til evaluering af projektet er udvalgt forskellige materialer, der har indgået i forskningsprocessen fra start til slut:

Evalueringsmateriale:	Karakter:	Tidspunkt for materialets udarbejdelse:	Aktører:
Feltobservationsmateriale 2012 og 2013	Observationer, foto, video, referater fra teamsamtaler	2012-2013	Alle deltagere i projektet
Fokusgruppeinterview med de fem skoleledere ved skolerne i Ishøj	Samtale om kvaliteten af skrivning og skriftlighed i undervisningen samt samtale om læreres kompetenceudvikling	2. maj 2013 Før-undersøgelse	Skolernes ledere
State of Writing 1	Lærerens skriftlige udsagn om skrivning og skriveidaktik	16. september 2013 Før-undersøgelse	Lærere og vejledere
Sidste interventionsdag: opsamling og evaluering	Mundtlig evaluering af projektet. Opsamling via referat og lydoptagelser	9. april 2014 Efter-undersøgelse	Lærere og vejledere
State of Writing 2	Lærerens skriftlige udsagn om skrivning og skriveidaktik	9. april 2014 Efterundersøgelse	Lærere og vejledere
Implementeringsmøde – fortsættelse af projektet	Skoleteams med ledelse, lærere og vejledere planlagde en lokal fortsættelse af forløbet. Lydoptagelser	28. april 2014 Fremtidige perspektiver	Ledere, lærere og vejledere.
Fokusgruppeinterview med skoleledergruppen	Samtale om kvaliteten af skrivning og skriftlighed i undervisningen samt samtale om læreres kompetenceudvikling	18. september 2014 Efterundersøgelse	Skolernes ledere
Fokusgruppeinterview med vejledergruppen	Samtale om kvaliteten af skrivning og skriftlighed i undervisningen samt samtale om læreres kompetenceudvikling. Fokus på det særlige ved vejlederrollen	18. september 2014 Efterundersøgelse	Vejledergruppen

BILAG 2: MARKEDSPLADS, HVOR LÆRERNE LÆRER HINANDEN OM SKRIVEDIDAKTIK

Afsluttende konference 6. august 2015

Nr. 1	Skriveordrer og løbende respons, eks. på 6. årgang
Nr. 2	Fagbøger i 4. klasse. Begrebsarbejde i matematik. Faglig læsning og skrivning i natur/teknologi. Billedbøger skrevet i dansk og illustreret i billedkunst
Nr. 3	Skrivning og natur/teknologi på mellemtrinnet
Nr. 4	Strukturerede skriveforløb med genreskrivning i udskoling
Nr. 5	Skrivning og matematik på mellemtrinnet
Nr. 6	Skivedidaktik i faget matematik, eks. fra indskoling
Nr. 7	Vejledernes rolle i projektet, hvordan vi implementerer skivedidaktik på skolen, og hvilke erfaringer vi indtil nu har gjort os med skivedidaktik på Vibeholmskolen
Nr. 8	Skrivning i "bidder". Fokus på den spændende indledning og tekstproduktion i "bidder" i en berettende tekst på mellemtrinnet
Nr. 9	Skriveformål, modellering. Opstart "statistik" i udskoling
Nr. 10	Skivedidaktik-opgaver i tyskundervisningen
Nr. 11	Modellering og skriveordrer. Skrivning af argumenterende tekst i 2. klasse
Nr. 12	Skriveformål, skriveordrer, modellering og respons i to forløb om fortællerskift og synsvinkelskift i dansk på 3. årgang
Nr. 13	Skriveformål, skriveordre og respons i historie på mellemtrinnet. Eleverne skulle undersøge et historisk emne og lave en kort tekst: http://prezi.com/pkzjs8eldtlv/?utm_campaign=sha-re&utm_medium=copy&rc=ex0share
Nr. 14	Skrivning i udskoling – argumenterende skrivning i 8. klasse – genrepædagogisk forløb/sprogbaseret undervisning
Nr. 15	Regnehistorier og faglig skrivning som evaluering i 2. klasse
Nr. 16	Skrivning i et modul i faget historie i 5. klasse. Skriveformål, skriveordrer og modellering
Nr. 17	Det æstetiske/formsiden – har det betydning? Eks. på forskellige slags bøger i alle fag udarbejdet af elever i indskoling
Nr. 18	Praksiserfaringer koblet med forskning. Skrivning i et Astrid Lindgren-forløb.
Nr. 19	"Hvordan fletter vi en fletning?" Hvordan får vi skrevet så meget som muligt? Eks. på instruerende tekster på dansk på 6. årgang. Modellerings betydning.

BILAG 3: IMPACT-ANALYSE SOM DOKUMENTATION FOR PROJEKTETS GENNEMSLAGSKRAFT

Projektet er formidlet ved følgende internationale konferencer:

- Skriv! Les!-konferencen i Trondheim, Norge. 6.-9. maj 2013.
- IAIMTE-konferencen i Paris. 11.-13. juni 2013.
- The National Writing Project, Californien-studietur. November 2013.
- WRAB-konference i Paris. 19.-21. februar 2014.
- SIG-konference i Amsterdam, Workshoppræsentation. 27.-29. august 2014.
- Præsentation ved Nordisk forskerseminar, Schæffergården. 25. marts 2015
- Præsentation ved IAIMTE-konference i Odense den 5. juni 2015

Projektet er formidlet ved følgende nationale konferencer, workshops og kurser:

- Veje til læsning, Middelfart. 22. maj 2012.
- Dansk lærerforenings konference for læreruddannelse i Århus. 1. november 2013.
- CFU-konference for dansk konsulenter. 21. november 2013.
- Netværksmøde i Forskningsprojektet Technucation IUP/UCC/Metropol. 4. december 2013.
- Oplæg om projektet for lærere og læsevejledere i Assens Kommune. 21. januar 2014.
- CFU-konference i Vejle. 30. januar 2014.
- Dansk lærerforenings konference i Århus, VIA. 25. februar 2014
- Konferencen: Dansk i mange retninger, Zahle København. 13. marts 2014
- Oplæg om projektet for skoleforvaltning, skoleledelse, læsevejledere i Jammerbugt Kommune. 30. oktober 2014
- Oplæg om projektet for ledelse, lærere og læsevejledere. Osted Friskole. 25. marts 2014.
- Følgegruppemøde i Nationalt Videncenter for Læsning. 6. maj 2014.
- Netværksmøde med forskergruppe fra UCC. 7. maj 2014.
- Konferencen "Veje til læsning". Middelfart. 21. maj 2014.
- Konferencen "Genvej til viden," Professionshøjskolen UCC. 9. oktober 2014.
- Foredrag for Læsekonsulenternes Landskreds. 1. oktober 2014.
- Seminardag for skoleledere og vejledere i Jammerbugt Kommune. 9. oktober 2014.
- CFU UC-Sjælland: læsevejlederkonference. 30. oktober 2014.
- CFU-konference for dansk konsulenter. 20. november 2014.
- Lærerstuderende ved Professionshøjskolen UCC – Zahle. 30. november 2014.
- Literacy-netværk, læreruddannelsens undervisere. 12. januar 2015
- Søagerskolen, Egedal Kommune. 13. januar 2015.
- Oplæg på konferencen "Når koden er knækket". 21. januar 2015
- Oplæg på Danmarks Læringsfestival. 3. marts 2015

- Forskerseminar: Schæffergården. 23.- 25. marts 2015
- Afslutningskonference: Skrivedidaktik – en vej til læring. 6. august 2015

Selvstændige projekter og udløbere:

- Aktionslæringsprojekt om skrivedidaktik ved fem skoler i Ishøj i skoleåret 2014-15. Mette Bak Bjerregaard.
- Skrivedidaktik er et strategisk indsatsområde for Nationalt Videncenter for Læsning i 2015.

Politisk og strategisk gennemslagskraft:

- Lene Storgaard Brok har deltaget i Undervisningsministeriets arbejdsgruppe til udarbejdelse af *Forenklede Fælles Mål* for dansk 2013. Skrivedidaktikprojektet har skabt empirisk grundlag for dette arbejde.
- Lene Storgaard Brok har deltaget i ekspertgruppen for undersøgelsen: *Motiverende undervisning. Tæt på god undervisningspraksis på mellemtrinet*. Danmarks Evalueringsinstitut. 2014.

Gennemslagskraft via publikationer:

- Projektet er skriftligt formidlet i tidsskriftet "Viden om læsning" nr. 15 (2014): *Lad os skrive om skrivedidaktik*.
- Lene Storgaard Brok: *Præsentation af "Skrivedidaktik på mellemtrinet i alle fag"* (s. 6-8).
- Lene Storgaard Brok: *Skrivedidaktik på mellemtrinet i alle fag* (s. 10-19).
- Marianne Gjelstrup: *Skriftlighed som omdrejningspunkt for et kommunalt udviklingsprojekt* (s. 22-29).
- Charlotte Skafte-Holm og Nadia Raphael Rathje: *De studerende skal da være med!* (s. 32-41).
- Lene Storgaard Brok: *Skolebesøg i Berkeley – skrivning i skolen*. (s. 44-48).
- Mette Bak Bjerregaard: *Skrivekompetence i et skriftbåret samfund* (s. 52-59).
- Interview med lærere fra Ishøjs skoler, side: 21, 31, 43, 50. I: *Lad os skrive om skrivedidaktik*.

Projektets afsluttende produkt udkom 6. august 2015 i form af lærebogen:

- Lene Storgaard Brok, Mette Bak Bjerregaard og Klara Korsgaard: *Skrivedidaktik – en vej til læring*. KLIM 2015.

Omtale i medier:

- Nationalt Videncenter for Læsning's hjemmeside: <http://www.videnomlaesning.dk/projekter/skrivedidaktik-pa-mellemtrinet/>
- I fagbladet "Folkeskolen" 11. oktober 2012: <http://www.folkeskolen.dk/517664/laerere-hjaelper-forskere-med-skrivning>
- I fagbladet "Folkeskolen" 21. august 2013: <http://www.folkeskolen.dk/532688/ny-forskning-danske-skoleelever-skriver-mere-end-forventet>
- I fagbladet "Folkeskolen" 17. november 2014: <http://www.folkeskolen.dk/552940/saadan-kan-forskning-se-ud-fru-minister>
- National Videncenter for Læsning: 8 august 2015: <http://www.videnomlaesning.dk/2015/08/skrivedidaktik-%E2%80%93-laerer-til-laerer/>
- I TV-Ishøj: 10. august 2015: <https://www.youtube.com/watch?v=8eKuNj06Ggs>
- I fagbladet "Folkeskolen" 20. august 2015: <https://www.folkeskolen.dk/568624/ishoej-projekt-man-kan-skrive-sig-til-laering>
- Interview med lærer Anja Mielskov Bang, Vibeholmskolen: <http://www.videnomlaesning.dk/2015/08/regnbukser-og-demokrati-i-2-klasse/>

Formidling via film:

- <http://www.videnomlaesning.dk/2012/05/skrivedidaktik-pa-mellemtrinet/>
- <http://www.videnomlaesning.dk/projekt/skrivedidaktik-pa-mellemtrinet/nyhedsbreve-og-omtale-af-projektet/>